

ساخت و اعتباریابی پرسشنامه مهارت های کارآفرینی

کاترین فکری^۱

دکتر عبدالله شفیع آبادی^۲

دکتر رحمت الله نورانی پور^۳

دکتر قدسی احقر^۴

چکیده

یکی از ابزارهای سنجش مورد نیاز در حیطه کارآفرینی پرسشنامه مهارت های کارآفرینی است. بررسی نتایج تحقیقاتی که پژوهشگر تا کنون توانسته به آن ها دست یابد نشان می دهد که اکثر پرسشنامه های مرتبط با کارآفرینی به سنجش روحیه و ویژگی های کارآفرینی می پردازند و پرسشنامه ای در زمینه سنجش مهارت های کارآفرینی در دسترس نیست. بنابراین نیاز به ساخت و اعتباریابی پرسشنامه ای در زمینه مهارت های کارآفرینی بشدت احساس می شود. پژوهش حاضر به دنبال ساخت و اعتباریابی پرسشنامه ای مناسب برای اندازه گیری مهارت های کارآفرینی است. جامعه آماری تحقیق کلیه دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد رشته های علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران در سال 1390 بودند که مجموعاً 1497 نفر می شدند. بر اساس نمونه گیری خوشه ای 500 نفر از این افراد انتخاب شدند و به پرسشنامه محقق ساخته مهارت های

¹ دانش اموزته دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات، گروه مشاوره، تهران، ایران

² استاد دانشگاه علامه طباطبایی - تهران - ایران

³ دانشیار دانشگاه شهید بهشتی - تهران - ایران

⁴ عضو هیات علمی مرکز مطالعات و دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات تهران - ایران

کارآفرینی که روایی محتوایی‌اش توسط متخصصان تایید شده بود پاسخ دادند. نتایج نشان داد که ضریب آلفای کرانباخ برای کل پرسشنامه و هریک از 4 خرده مقیاس مهارت‌های بین فردی، مهارت‌های فردی، مهارت‌های کاربردی، و مهارت‌های تفکر انتقادی و خلاقانه نیز به ترتیب 0/81، 0/70، 0/63، 0/64، و 0/65 محاسبه شد که بیانگر اعتبار بالای آزمون محقق ساخته مهارت‌های کارآفرینی است.

کلید واژگان: اعتباریابی، پرسشنامه، مهارت‌های کارآفرینی

مقدمه

کارآفرینی یک مفهوم گسترده است که شامل طیف وسیعی از فعالیت‌های نوآورانه تا ایجاد یک شغل جدید می‌باشد. به عبارت دیگر کارآفرینی چیزی بیشتر از ایجاد یک شغل است و تمام فعالیت‌های انسان می‌تواند به شیوه کارآفرینانه انجام شود. اما به طور قطع یکی از وجوه کارآفرینی ایجاد شغل است. اصطلاح کارآفرینی در حیطه شفلی به معنای فرایند شکار فرصت‌های شغلی توسط افراد کارآفرین بدون در نظر گرفتن کمبود منابعی است که در اختیار دارند. طی این فرایند فرد کارآفرین با ایده‌های نو و خلاق و شناسایی فرصت‌های جدید ضمن پذیرش ریسک و خطر، مبادرت به ایجاد کسب و کار؛ شرکت‌های نو و سازمان‌های جدید می‌نماید و منجر به معرفی محصول یا خدمت جدیدی به جامعه شود (ذبیحی و مقدسی، 1385؛ شهبهانی، 1387؛ استم¹، 2009؛ هاربی و اندرسون²، 2010).

بنابراین کارآفرینان همواره به عنوان موتور توسعه اقتصادی مورد توجه اندیشمندان و محققان بوده‌اند تا جایی که کارآفرینی به عنوان یکی از مشخصه‌های اصلی تمایز کشورهای توسعه یافته از توسعه نیافته مورد توجه قرار گرفته است و موسسات تحقیقات

¹ - Stam

² - Harbi & Anderson

بین المللی کشورهای توسعه یافته را بر اساس نرخ رشد کارآفرینی مورد مقایسه قرار داده‌اند. کارآفرینان منتظر ایجاد شغل از طرف دولت نیستند بلکه با شناخت صحیح فرصت‌ها و استفاده از سرمایه‌های راکد امکاناتی را فراهم می‌آورند که نه تنها خودشان بیکار نمی‌مانند بلکه بدون اتکا به دولت در بخش خصوصی برای افراد دیگر نیز شغل ایجاد می‌کنند. این ویژگی با توجه به شرایط فعلی اقتصاد ایران که با نرخ بالای بیکاری، عدم تحرک اقتصادی، محدودیت سرمایه گذاری دولت، و وضعیت نابسامان اقتصادی بسیاری از شرکت‌های بزرگ روبروست، براساس ساختار نوین اقتصادی که جای ساختار سنتی را گرفته است و ایجاد شغل را جزء وظایف دولت نمی‌داند، و با توجه به وجود منابع طبیعی غنی، سرشار و متنوع در کشورمان که می‌تواند راهگشای بسیاری از مشکلات و تنگناها باشد اهمیت مضاعفی دارد (پرداختچی و شفیع زاده، 1385؛ جهانیان، 1386؛ هیات نویسندگان، ترجمه نطاق، 1386؛ چپوایی، 1387؛ هزارجریبی، 1387؛ گینزبرگ^۱، ترجمه اصل حداد و همکاران، 1387).

حال سؤال مهمی اینجا مطرح است و آن این که آیا کارآفرینان کارآفرین زاده می‌شوند یا ساخته می‌شوند؟ در ابتدا تصور می‌شد کارآفرینان بجای ساخته شدن متولد می‌شوند و ویژگی‌های آن‌ها به قدری نادر و به خصوص است که در هر جایی یافت نمی‌شود. البته نتایج برخی تحقیقات مثل پژوهش ایشانکا^۲ و همکاران در سال 2010 روی 2 نمونه مستقل شامل 88 نفر موسس نوظهور کارآفرینی و 148 موسس قدیمی کارآفرینی نشان داده که شایستگی های اولیه نوجوانان اثر مثبتی روی بروز رفتارهای کارآفرینانه در زندگی شغلی افراد در آینده دارد. اما این بدین معنی نیست که کارآفرینان زاده می‌شوند بلکه داشتن خصوصیات لازم برای کارآفرینی تنها یک عامل کمکی به حساب می‌آید. تحقیق فرلی و هالران^۳ در سال 2011 در ایالت متحده آمریکا نیز با

¹ - Ginzberg

² - Obschanka

³ - Fairlie & Holleran

تایید این مساله نشان می‌دهد افرادی که قدرت ریسک‌پذیری بالایی دارند نسبت به افرادی که قدرت ریسک‌پذیری پایینی دارند از آموزش‌های کارآفرینی سود بیشتری می‌برند و افرادی که میل به خودمختاری و استقلال دارند در کوتاه مدت نتایج بهتری از آموزش کارآفرینی می‌گیرند اما در طولانی مدت هیچ تفاوتی بین افراد خلاق و غیر خلاق که آموزش کارآفرینی دریافت کردند وجود ندارد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که اکثر شواهد حکایت از ساخته شدن کارآفرینان بجای زاده شدن آن‌ها دارد و ویژگی‌های کارآفرینی می‌تواند در نتیجه آموزش، به خود متکی بودن و در معرض ارزش‌های گوناگون فرهنگی به خصوص ارزش‌های مرتبط با کار و صنعت پروانده بشود. تحقیق کاشیک¹ و همکاران در سال 2006 در بخش روستایی هندوستان بر روی یک موسسه آموزش عالی زنان از جمله مطالعاتی است که اثر بخشی آموزش را در رشد کارآفرینی نشان می‌دهد (هیات نویسندگان، ترجمه نطق، 1386 ؛ کاشیک و همکاران، 2006؛ ابشانکا و همکاران، 2010 ؛ فرلی و هالران ، 2011) .

هدف کلی آموزش کارآفرینی پرورش افرادی خلاق ، نوآور ، متکی به نفس ، آگاه به فرصت ها و به طور کلی افرادی است که تمایل بیشتری به راه اندازی کسب و کار مستقل دارند. این هدف کلی به اهداف جزئی تقسیم می شود که مهمترین آن ها عبارتند از: کسب دانش مربوط به کارآفرینی (شامل تعریف کارآفرینی، تاریخچه کارآفرینی، و ویژگی‌های لازم برای کارآفرین) و تقویت مهارت‌های کارآفرینانه (چرا که تقویت رفتارهای کارآفرینانه و نگرش‌های کارآفرینانه نیازمند شناخت استعدادها و تقویت مهارت های مرتبط با کارآفرینی است). از سوی دیگر صاحب‌نظران معتقدند کارآفرینان با متخصصان متفاوتند . آن‌ها افرادی چند سو نگرند و لازم است که گروهی از مهارت ها را تواما داشته باشند. در حالی که متخصصان تنها در یک حیطه خاص برجسته‌اند (ذبیحی و مقدسی، 1385؛ احمدپور داریانی، 1386 ؛ شفیعی و ابراهیمی مند، 1388) .

¹ - Kaushik

مورد دیگری که اهمیت توجه به آموزش مهارت های کارآفرینی را روشن می کند این است که ایجاد شغل جدید یک تصمیم داوطلبانه و آگاهانه است که تمایل به کارآفرینی را می توان پیش زمینه آن دانست. صاحبان نظران معتقدند این تمایل تحت تاثیر سه عامل مختلف قرار دارد: 1) علاقه خود فرد یعنی این که از نظر او تا چه حد راه اندازی یک شغل جدید جالب باشد، 2) دیدگاه جامعه و این که فرد با توجه به شرایط جامعه تا چه حد برای روی آوردن به رفتار کارآفرینانه احساس نیاز کند و 3) مهارت ها یعنی این که فرد تا چه حد احساس کند قادر است فعالیت های کارآفرینانه را به انجام برساند (لئون و گرجیوسکی¹، ترجمه زرافشانی و همکاران، 1387) قدر مسلم است که در بین سه مورد مطرح شده مورد شماره 2 درباره جوانان کشور ما صدق می کند و فقط مورد 1 و 3 نیاز به توجه دارد. بعلاوه همانطور که می دانیم رغبت آموختنی است و به راحتی با برگزاری همایش ها، سخنرانی های مختلف، مرور زندگی نامه کارآفرینان موفق و مواردی از این قبیل می توان جوانان را به سوی کارآفرین شدن ترغیب کرد به ویژه زمانی که پیش زمینه آن یعنی احساس نیاز به کارآفرینی هم موجود باشد. لیکن آنچه مستلزم دقت و توجه زیاد است بحث مهارت هاست که به آموزش هایی خاص نیاز دارد و به راحتی حاصل نمی شود. بعلاوه همان طور که می دانیم بررسی میزان اثر بخشی آموزش های مختلف بدون استفاده از ابزار های مناسب اندازه گیری غیر ممکن است. بنابراین یکی از ابزارهای سنجش مورد نیاز در حیطه کارآفرینی پرسشنامه مهارت های کارآفرینی است. بررسی نتایج تحقیقاتی که پژوهشگر تا کنون توانسته به آن ها دست یابد نشان می دهد که اکثر پرسشنامه های مرتبط با کارآفرینی به سنجش روحیه و ویژگی های کارآفرینی می پردازند و پرسشنامه ای در زمینه سنجش مهارت های کارآفرینی در دسترس نیست. بعلاوه تحقیقاتی که در داخل کشور در زمینه مهارت های کارآفرینی انجام گرفته مثل پژوهش های احمدزاده (1384)، چاوشی (1388)، نادری (1388)، و یوسفی (1389) بیشتر به بررسی رابطه برنامه درسی دانشجویان و پرورش مهارت های کارآفرینی پرداختند و لذا از ابزاری

¹ - Leon & Gorgievski

متناسب با این هدف استفاده نموده‌اند که بیشتر سئوالاتی در زمینه عناوین و مباحث درسی هر رشته است تا مهارت‌های کارآفرینی. بنابراین نیاز به ساخت و اعتباریابی پرسشنامه‌ای در زمینه مهارت‌های کارآفرینی شدت احساس می‌شود. پژوهش حاضر با هدف برداشتن گامی موثر در این زمینه به دنبال ساخت و اعتباریابی پرسشنامه‌ای مناسب برای اندازه‌گیری مهارت‌های کارآفرینی و پاسخگویی به سئوالات زیر است :

1- آیا پرسشنامه محقق ساخته مهارت‌های کارآفرینی از روایی¹ مناسب برخوردار است؟

2- آیا پرسشنامه محقق ساخته مهارت‌های کارآفرینی از اعتبار² کافی برخوردار است ؟

روش

روش تحقیق با توجه به سئوالات مطرح شده از نوع همبستگی بود. زیرا در این تحقیق از تحلیل عامل به عنوان روشی برای شناخت عوامل سازنده مهارت‌های کارآفرینی استفاده شده است و تحلیل عامل با کنار هم قرار دادن متغیرهایی که همبستگی بالایی باهم دارند از تعداد زیادی متغیر سازنده مهارت‌های کارآفرینی تعداد محدودی عامل استخراج می‌کند (حبیب پور و صفری ، 1390).

جامعه آماری این تحقیق کلیه دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد رشته‌های علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران در سال 1390 بودند که مجموعاً 1497 نفر می‌شدند.

برای ساخت پرسشنامه مهارت‌های کارآفرینی ابتدا بر اساس مطالعه دوطبقه بندی مرسوم که در زمینه مهارت‌های کارآفرینی وجود داشت آن طبقه بندی که حاوی 4 خرده مقیاس مهارت‌های بین فردی ، مهارت‌های فردی، مهارت‌های کاربردی، و مهارت‌های

¹ - validity

² - reliability

تفکر انتقادی و خلاقانه بود بدلیل جامع تر بودن انتخاب گردید. سپس بر اساس مطالعه کتب متعدد کارآفرینی زیر مجموعه‌هایی برای هر خرده مقیاس در نظر گرفته شد. برای مثال مهارت گوش دادن فعال، مهارت گفتگو، مهارت نفوذ بر دیگران و ... بعنوان زیر مجموعه خرده مقیاس مهارت‌های بین فردی مشخص شد و چنین زیر مجموعه‌هایی برای 3 خرده مقیاس دیگر نیز در نظر گرفته شد. در مرحله بعد 80 سؤال یا به عبارت دیگر برای هر خرده مقیاس بیست سؤال طراحی شد. این 80 سؤال به هنگام بررسی روایی محتوایی توسط متخصصان تغییر و کاهش یافت تا جایی که پرسشنامه نهایی با 40 سؤال برای سنجش 4 خرده مقیاس مهارت های بین فردی، مهارت های فردی، مهارت های کاربردی، و مهارت های تفکر انتقادی و خلاقانه تنظیم شد.

این پرسشنامه اولیه به طور تصادفی روی 30 نفر از دانشجویان مقطع ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات اجرا شد. ضریب آلفای کرانباخ محاسبه شد و 20 سؤال که همبستگی آن ها کمتر از 0/30 بود از بین سئوال‌ات حذف شدند. پرسشنامه اصلاح شده حاوی 20 سؤال بود. که برای سنجش مهارت های کارآفرینی شامل: مهارت گوش دادن فعال (به یادسپاری جزئیات گفتگوها)، مهارت گفتگو (رسیدن به توافق بجای تسلیم شدن یا تسلط بر دیگران در بحث)، مهارت نفوذ بر دیگران (توان ترغیب، تشویق و ایجاد انگیزه در دیگران)، مهارت تشریک مساعی (توان ایجاد همکاری متقابل بین افراد برای رسیدن به هدفی مشترک)، مهارت درک فرهنگ های متفاوت (عدم طرد عقاید مخالف با دیدگاه خود)، مهارت خطر پذیری (توان تشخیص و استقبال از ریسک‌های متعادل)، مهارت مواجهه با شکست (مقاومت درانجام یک کار و دلسرد نشدن از شکست)، مهارت دوراندیشی (شناخت درست نتایج یک کار پیش از وقوع آن)، مهارت اداره تغییرات (ارائه پاسخ مناسب به وقایع غیرمنتظره و تغییر در موقع لزوم)، مهارت مقابله با تعلل (آشنایی با شیوه‌های مقابله با به تعویق انداختن کارها)، مهارت نوشتن (توان مبادله افکار از راه نگارش)، مهارت استفاده از فناوری روز (داشتن آگاهی در مورد استفاده از

رایانه و...)، مهارت بازاریابی (شناخت روش‌های مناسب برای تبلیغ ایده‌ها، کالاها و خدمات)، مهارت راه‌اندازی کسب و کار (داشتن تحصیلات و تجربه کافی برای شروع کار)، مهارت کارکردن بصورت مستقل (انجام کارها به شیوه خود علیرغم محدودیت‌ها)، مهارت تفکر خلاق (استفاده از روش‌های جدید دستیابی اهداف بجای روش‌های متداول)، مهارت تصمیم‌گیری سریع (انتخاب شیوه‌های مناسب حل یک مساله بدون تردید)، مهارت برنامه‌ریزی دقیق (طراحی راه‌های دقیق و حساب شده رسیدن به اهداف)، مهارت شناسایی فرصت‌ها (کشف فرصت‌های بالقوه حتی در بدترین شرایط)، و مهارت تفکر انتقادی (تمایل به ارزیابی اطلاعات بدست آمده قبل از پذیرش) بودند تنظیم شده بود. 20 مهارت ذکر شده فوق در گروه‌های مشابه با هم تلفیق شدند و 4 خرده‌مقیاس مهارت‌های بین‌فردی، مهارت‌های فردی، مهارت‌های کاربردی و مهارت‌های تفکر انتقادی و خلاقانه را در پرسشنامه مهارت‌های کارآفرینی تشکیل دادند. لازم است داوطلبان با 4 گزینه هرگز، به ندرت، اغلب، و همیشه که به ترتیب از راست به چپ نمره 1، 2، 3، و 4 را به خود اختصاص می‌دهند به سئوالات این پرسشنامه پاسخ بدهند. حداقل نمره کسب شده در این پرسشنامه 20 و حداکثر نمره 80 تعیین شده است که نمرات بالاتر وجود سطوح بالای مهارت‌های کارآفرینی در آزمون شوندگان را نشان می‌دهد.

در مرحله بعد با مراجعه به دانشکده علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران 500 نفر از دانشجویان رشته‌های علوم انسانی از طریق نمونه‌گیری خوشه‌ای از بین کلاس‌های 8 رشته علوم اجتماعی، تاریخ، تربیت بدنی، جغرافیا، روان‌شناسی، کتابداری، مشاوره، و مطالعات زنان انتخاب شدند و پرسشنامه اصلاح شده را تکمیل نمودند و در نهایت داده‌ها با استفاده از روش‌های آماری مناسب تجزیه و تحلیل شدند.

یافته ها

- 1- آیا پرسشنامه محقق ساخته مهارت های کارآفرینی از روایی مناسب برخوردار است ؟
- روایی محتوایی : روایی محتوایی این آزمون با نظر متخصصان مورد تایید قرار گرفت.
- روایی سازه : برای بررسی روایی سازه آزمون از روش تحلیل عاملی استفاده شد. نتایج آزمون تحلیل عاملی این پرسشنامه به شرح ذیل است :

جدول (1) : مجوز اجرای تحلیل عامل (نتایج آزمون Bartlett و KMO)

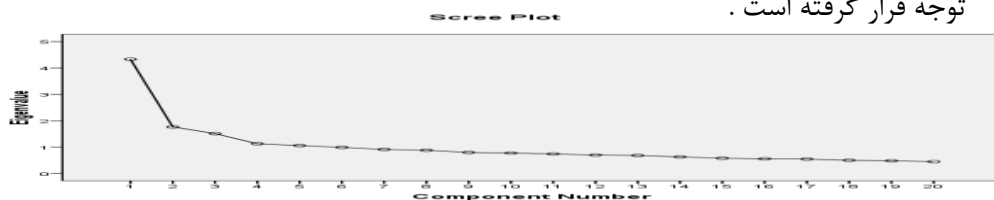
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.	.829
شاخص کفایت نمونه گیری	
Bartlett's Test of Sphericity	11753.9
Approx. Chi-Square	
شاخص شناخته بودن ماتریس همبستگی	
Sig.	0.000

براساس نتایج جدول شماره (1) نمونه آماری تحلیل عوامل نمونه مناسبی است . زیرا شاخص کفایت نمونه گیری (KMO) آماره ای است که مقادیر بزرگ و نزدیک به عدد یک آن نشان دهنده سودمند بودن تحلیل عاملی برای داده هاست و آزمون بارتلت (Bartlett) فرضیه شناخته بودن ماتریس همبستگی را مشخص می کند و مقادیر کوچک (نزدیک به 0/05) سطح معنی داری نشان می دهد که تحلیل عاملی برای داده ها مفید است. به عبارت دیگر علاوه بر کفایت نمونه گیری اجرای تحلیل عاملی بر پایه همبستگی مورد مطالعه نیز قابل توجیه خواهد بود.

جدول (2) : ارزش ویژه و درصد واریانس متغیرهای استخراج شده

مجموع بارهای استخراج شده قبل از چرخش			ارزش های ویژه			مولفه ها
درصد تراکمی واریانس	درصد واریانس	ارزش ویژه	درصد تراکمی واریانس	درصد واریانس	ارزش ویژه	
21.651	21.651	4.330	21.651	21.651	4.330	1
30.473	8.822	1.764	30.473	8.822	1.764	2
38.025	7.552	1.510	38.025	7.552	1.510	3
43.662	5.637	1.127	43.662	5.637	1.127	4

براساس نتایج جدول شماره (2) چهار عامل با ارزش ویژه بزرگتر از یک قبل از چرخش قابل استخراج است که مجموعاً 43/662٪ واریانس پرسشنامه را تبیین می کند . این اطلاعات نشان می دهد که قسمت عمده واریانس ماتریسش توسط چهار عامل تبیین می شود و سایر عوامل سهم ناچیزی در تبیین واریانس دارند . جهت تصمیم گیری نهایی در مورد استخراج تعداد عوامل نمودار مربوط به آزمون اسکری در مرحله بعد مورد توجه قرار گرفته است .

نمودار (1) : نمودار مربوط به آزمون اسکری

براساس نمودار مربوط به آزمون اسکری، 4 عامل روی شیب تند نمودار قرار دارند و از عامل پنجم شیب تقریباً یکسان است. بنابراین آخرین عاملی که از آن به بعد شیب تقریباً

برابر است مد نظر قرار می‌گیرد و می‌توان نتیجه گرفت که پرسشنامه مذکور 4 عاملی است.

جدول (3): ماتریس چرخش یافته مولفه های استخراج شده بر اساس بار عاملی

عامل 4	عامل 3	عامل 2	عامل 1	سئوالات	عامل 4	عامل 3	عامل 2	عامل 1	سئوالات
	599			11				0/609	1
	0/			12				0/663	2
	0/614			13				0/676	3
0/537	0/439			14			0/594	0/644	4
0/556	0/567			15			0/541	0/707	5
0/701	0/696			16					6
0/649				17			0/730		7
0/582				18			0/590		8
				19			0/617		9
				20					10

براساس نتایج جدول شماره (3) هر گروه از سئوالات 1 تا 5، 6 تا 10، 11 تا 15، و 16 تا 20 به ترتیب در فاکتور 1، 2، 3، و 4 بار عاملی بیشتری دارند لذا زیر همان عامل قرار می‌گیرند. بدین معنی که این گروه از سئوالات یک خرده مقیاس از 4 خرده مقیاس مهارت های کارآفرینی را می‌سازند که بر اساس نوع سئوالات به ترتیب سئوال 1 تا 5 مربوط به مهارت های بین فردی، سئوال 6 تا 10 مربوط به مهارت های فردی، سئوالات 11 تا 15 مربوط به مهارت های کاربردی و سئوالات 16 تا 20 مربوط به مهارت های تفکر انتقادی و خلاقانه است. در ضمن همانطور که دیده می‌شود سئوال 5، 8، 15 و 17 به ترتیب بیشترین بار عاملی را در فاکتور شماره 1، 2، 3، و 4 دارند.

. نتایج

محاسبه ضریب آلفای کرانباخ برای این پرسشنامه به شرح ذیل است:

2- آیا پرسشنامه محقق ساخته مهارت های کارآفرینی از اعتبار کافی برخوردار است

؟

برای بررسی اعتبار آزمون از ضریب آلفای کرانباخ استفاده شد. نتایج بدست آمده از

ضریب آلفای کرانباخ	تعداد سئوالات	ردیف
0/81	20	1) کل آزمون
0/70	5	2) خرده مقیاس مهارت های بین فردی
0/63	5	3) خرده مقیاس مهارت های فردی
0/64	5	4) خرده مقیاس مهارت های کاربردی
0/65	5	5) خرده مقیاس مهارت های تفکر انتقادی و خلاقانه

ضریب آلفای کرانباخ این پرسشنامه به شرح زیر است :

جدول (4) نتایج ضریب آلفای کرانباخ برای محاسبه اعتبار پرسشنامه مهارت های کارآفرینی براساس نتایج جدول شماره (4) ضریب آلفای کرانباخ محاسبه شده برای کل آزمون برابر با 0/81 است که ضریب بالا و قابل قبولی است. لذا می توان نتیجه گرفت که آزمون محقق ساخته مهارت های کارآفرینی از اعتبار بالایی برخوردار است . بعلاوه ضریب آلفای کرانباخ محاسبه شده برای هر خرده مقیاس از 0/6 بالاتر است که بنابه نظر متخصصان آمار بدلیل کم بودن تعداد سئوالات هر خرده مقیاس ضریب آلفای بالاتر از 0/5 برای هر خرده مقیاس ضریب قابل قبولی است . لذا می توان نتیجه گرفت که هر 4 خرده مقیاس پرسشنامه مهارت های کارآفرینی از اعتبار بالایی برخوردارند . که در این بین اعتبار خرده مقیاس مهارت های بین فردی 0/7 و از بقیه بالاتر است .

بحث و نتیجه گیری

- با توجه به این که نتایج بدست آمده نشان داد پرسشنامه محقق ساخته مهارت های کارآفرینی از روایی محتوایی مناسبی برخوردار است، بررسی روایی سازه نشان داد که 4 عامل مهارت های فردی، بین فردی، کاربردی، و تفکر انتقادی و خلاقانه کارآفرینی بوسیله این پرسشنامه سنجیده می شود، و همچنین مشخص شد که این پرسشنامه از اعتبار کافی برخوردار است پیشنهادات کاربردی و پژوهشی به شرح ذیل ارائه می شود:
- 1- از این پرسشنامه برای ارزیابی میزان مهارت های کارآفرینی دانشجویان در بدو ورود به دانشگاه استفاده شود و براساس نتایج حاصل از آن کارگاه های مورد نیاز آموزش مهارت های 4 گانه کارآفرینی در طول تحصیل در دانشگاه برای دانشجویان برگزار گردد.
 - 2- از این پرسشنامه برای ارزیابی میزان مهارت های کارآفرینی دانش آموزان دبیرستانی استفاده شود و براساس نتایج حاصل از آن کلاس های تابستانی آموزش مهارت 4 گانه کارآفرینی برای دانش آموزان قبل از اتمام تحصیلات برگزار شود.
 - 3- از این پرسشنامه در سازمان ها و ارگان های مختلف برای سنجش مهارت های کارآفرینی متقاضیان دریافت وام های اشتغال استفاده شود و براساس نتایج حاصل از آن دوره های آموزشی مورد نیاز برای متقاضیان قبل از شروع به کار برگزار گردد.
 - 4- از این پرسشنامه برای سنجش میزان مهارت های 4 گانه کارآفرینی در پژوهش های مختلف استفاده شود.
 - 5- پرسشنامه محقق ساخته مهارت های کارآفرینی روی گروه های بزرگتر اجرا شود و مجددا مورد اعتباریابی قرار گیرد.
 - 6- پرسشنامه محقق ساخته مهارت های کارآفرینی روی سایر شهرها و رشته های تحصیلی بکار رود و مجددا مورد اعتباریابی قرار گیرد.
 - 7- پرسشنامه محقق ساخته مهارت های کارآفرینی روی سایر اقشار مردم بکار رود و مجددا اعتباریابی شود.

8- از سایر شیوه ها برای ارزیابی روایی پرسشنامه محقق ساخته مهارت های کارآفرینی استفاده شود.

9- از سایر شیوه ها برای بررسی اعتبار پرسشنامه محقق ساخته مهارت های کارآفرینی استفاده شود.

10- از طبقه بندی دیگر مهارت های کارآفرینی که به جای 4 خرده مقیاس، 3 خرده مقیاس مهارت های فردی، مهارت های فنی، و مهارت های مدیریتی را برای مهارت های کارآفرینی در نظر گرفته است برای ساخت و اعتبار یابی پرسشنامه ای جدید در زمینه مهارت های کارآفرینی استفاده شود.

کتابنامه:

- احمد پور داریانی، محمود (1386)، کارآفرینی، تهران: پردیس.
- احمد زاده، نسرین (1384) بررسی میزان توجه برنامه درسی دوره کارشناسی رشته علوم تربیتی به پرورش مهارت های کارآفرینی از دید فارغ التحصیلان دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی دانشگاه شهید بهشتی، پایان نامه ارشد دانشگاه شهید بهشتی.
- پرداختچی، محمد حسن و شفیع زاده، حمید (1385)، درآمدی بر کار آفرینی سازمانی، تهران: ارسباران.
- جهانیان، مهدی (1386)، کارآفرینی، بابل: انتشارات علوم یارانه.
- چاوشی، زهرا (1388)، نقش سرفصل رشته کارشناسی ارشد تربیت بدنی و علوم ورزشی در تامین مهارت های کارآفرینی دانش آموختگان از نظر کارآفرینان، پایان نامه ارشد دانشگاه پیام نور مرکز تهران.
- چیوایی، فیروز (1387)، کارآفرینی، تهران: دانش پرور، چاپ اول.
- ذبیحی، محمدرضا و مقدسی، علیرضا (1385)، کارآفرینی از تئوری تا عمل، مشهد: جهان فردا و نما.
- شفیعی، ابوالقاسم و ابراهیمی مند، مهدی (1388)، کارآفرینی، مشهد: مرندیز.
- شهشهانی، محمد حسن (1387)، کارآفرینی، کرج: دور دانش بهمن.
- گینزبرگ، آری (1387)، الفبای کارآفرینی، ترجمه اصل حداد و همکاران، تهران: نصیر.
- لئون، جی. ای. ام و گرجیوسکی، ام (1387)، روان شناسی کارآفرینی (پژوهش و آموزش)، ترجمه کیومرث زرافشانی و همکاران، کرمانشاه: دانشگاه رازی.
- نادری، ندا (1388)، نقش آموزش رسمی و برنامه های کمک درسی رشته تربیت بدنی در مقطع کارشناسی ارشد در تامین مهارت کارآفرینی دانشجویان از نظر دانش آموختگان، پایان نامه ارشد دانشگاه پیام نور مرکز تهران.
- هزار جریبی، جعفر (1387)، کارآفرینی، تهران: پژوهشکده امور اقتصادی.

هیات نویسندگان (ترجمه سیامک ناطق ، 1386) ، مقدمه ای بر کارآفرینی ، تهران کوهسار ، چاپ چهاردهم .

یوسفی ، محمد تقی (1389) ، نقش محتوای دوره کارشناسی تربیت بدنی در پرورش مهارت های کارآفرینی دانشجویان این رشته در استان خراسان رضوی ، پایان نامه ارشد دانشگاه پیام نور مرکز تهران .

، (2011) William, Holleran & Fairlie, Robert W

Entrepreneurship training, risk aversion and other personality traits: Evidence from a random experiment , Journal of Economic Psychology, In Press, Corrected Proof, Available online 13 February .

Harbi, Sana El & Anderson, Alistair R (2010) , Institutions and the shaping of different forms of entrepreneurship , Journal of Socio-Economics, Volume. 39, Issue. 3, pp. 436-444.

Kaushik, Surendra K & et al (2006) , How higher education in rural India helps human rights and entrepreneurship, Journal of Asian Economics, Volume. 17, Issue .1, pp 29-34.

Obschonka, Martin (2010) , Nascent entrepreneurship and the developing individual: Early entrepreneurial competence in adolescence and venture creation success during the career, Journal of Vocational Behavior, In Press, Corrected Proof, Available online 21 December .

Stam , E.(2009) , Entrepreneurship , Journal of International Encyclopedia of Human Geography, pp. 492-498